

3-8-1974

NRC HANDELSBLAD

Zaterdag Bijvoegsel: N.Z. Voorburgwal 234
Amsterdam-C, telefoon 020-23 98 11

"Misschien komt er nog eens een tijd dat de boer alleen als een soort folkloristische versiering in het landschap mag rondlopen." Dat zegt veehouder Jan Lier uit IJhorst over de malaise in het boerenbedrijf. "Eigenlijk ben je hartstikke gek om door te gaan. Als het zo doorgaat, eet je je eigen bedrijf op." Zomaar een boer op pag. Z 3
Zo'n tachtig jaar geleden was het verschijnsel toerisme nog onbekend. Het begon allemaal in Engeland. Reisbureaus van Cook zijn nu nog een symbool voor betrouwbaar en comfortabel reizen. Thomas Cook heeft het massa-toerisme "uitgevonden". Aan hem en zijn cliëntèle heeft Edmund Swinglehurst een boek gewijd. Vera Illés las het. Een boeiend relaas met schitterende illustraties. Pag. Z 5

gegaal gokken wordt ook in Nederland mogelijk. Volgende maand namelijk wordt de wijziging van de wet op de kansspelen van kracht. De casino's kunnen gaan draaien. Helaas voor de gokklustigen zal dat niet eerder zijn dan in de zomer van 1975. Tot die datum blijven zij aangewezen op de café's of op de ongeveer tweehonderd illegaal geëxploiteerde roulettes.

De bekendste Amsterdamske kastelein beheert de kastelein van de kastelein met wedden. Het gaat zo: twee of drie klanten komen aan de bar en wedden, meestal over de uitkomst van een voetbalwedstrijd. De overeenkomst wordt schriftelijk vastgelegd, het spel wordt ingeleverd. De kastelein wordt een briefje worden aan de kastelein en in het sigaren- en sigarettenwinkel bekend is, de winnaar zijn inzet plus de kastelein halen. Gebruik is, de kastelein zijn geslaagde onderneming met een of meer kastelein. Behalve in de kastelein zit daar dan de kastelein van de bemiddelen- kastelein. Zeker in het voetbal- en in het kistje vrijwel goed gevuld. Er wordt gespeeld behalve op wedstrijden van alles en nog wat ge- als is het maar op het in het komende weekein- ingezette bedragen vari- van een tientje tot hon- gulden.

Dezelfde café beschikt de kastelein over een doosje kastelein fiches, die vooral ge- worden voor een aan- bar ontwikkeld en ver- spel, gebaseerd op het in- kring bekende vijfduizend- bij een vijfduizendje gaat om zoveel mogelijk "gelij- te gooien. Tevoren is af- koken, hoeveel bijvoorbeeld een waard zijn. Er zijn waarden voor (het spel gespeeld met zes stenen) maal twee gelijken, voor worp, die één tot en met oplevert en voor andere maten. Zoals dat voor alle kaart- en dobbel- geld, zijn er van café tot allerlei variaties in de regels mogelijk. De hierbo- genoemde uitwerking van vijfduizendje maakt het spel, tegelijkertijd om ver- geldbedragen, om soms tot tientallen gulden- en pot en om rondjes te spelen. Het is een mooi, van het spel een zuiver kansspel, dat winst of verlies geheel afhankelijk zijn van het toeval vallende stenen.

gedrukt, maar iedereen weet, dat één punt een kwartje is. Er kan op diverse niveau's gespeeld worden. Hoe hoger het niveau, hoe hoger de inzet. Uiteraard geeft het hoogste niveau bij een gelukkige combinatie van de figuurtjes ook de hoogste winst. Een uitkering van duizend gulden is mogelijk. De kastelein betaalt gelukkige gokkers uit een speciale kas, die niets te maken heeft met het reguliere kasregister, waarmee de normale omzet van drank en gehaktballen wordt geregistreerd.

Vaste gewoonte

Bij een redelijk bezette bar is de gokmachine vrijwel continu in gebruik. Voor heel veel klanten is het een soort vaste gewoonte geworden, de na het afrekenen van de consumpties bij het wisselgeld zittende gulden in de machine te gooien. Uiteraard houdt de kastelein bij het teruggeven van wisselgeld met deze gewoonte rekening. Uit een waarneming van enkele middagen kan verder worden geconcludeerd, dat de meeste spelers op deze machine twee à drie keer een tientje wisselen, voordat zij het apparaat met rust laten. Een à twee maal per week is er wel iemand, die veel verder gaat en enkele honderden gulden verspeelt. Gezegd moet overigens worden, dat het ding zeer geregeld ratelend en bellend winsten van dezelfde omvang uitkeert.

Het hierboven geschetste beeld is met duizend en één variaties in honderden café's te zien. Overal zijn de eigen gokspelletjes met specifieke regels van het huis, in steeds meer kroegen zijn de gokmachines verschenen. Het zijn complete computers, wonderen van electronica, die per stuk vele duizenden gulden kosten. Ze zijn meestal het eigendom van exploitanten, die de dingen uitzetten bij café's. Met de kasteleins wordt dan een overeenkomst gesloten op bijvoorbeeld fifty-fifty-basis: de helft van de winst naar het café, de andere helft naar de exploitant. Ook een zestig-veertig-verdeling in het voordeel van het café komt veel voor.

de kastelein beseft, dat de kastelein verboden is aan zijn kastelein geld voor dit spel ge- kastelein te geven, stelt hij zijn kastelein de doos met fiches be- kastelein. Dat voorkomt op- kastelein stapels gulden, die zich kastelein door bierviltjes laten ca- kastelein. Om na het einde kastelein het spel het afrekenen te kastelein makkelijker, staat er over- kastelein wel een plastic emmertje kastelein losse gulden klaar. Soms kastelein een verschillende malen per kastelein bij de nabijgelegen bank kastelein gehaald. Niet alleen kastelein spelen aan de bar, maar kastelein ook om de komende en kastelein man steeds van munt- kastelein machine kunnen worden ge- kastelein. Het is een mooie, hoge kastelein versprengende figuurtjes. Op kastelein staat precies aangege- kastelein welke combinatie van fi- kastelein welke winst oplevert. kastelein winst wordt in punten uit-

Er is voor de plaatsing van een dergelijke machine wel degelijk een vergunning nodig. De politie (in Amsterdam van het Bureau Bijzondere Wetten) bekijkt, of de machine wellicht de verwachting wekt, geld uit te keren. Dat namelijk mag niet. Een apparaat wekt die verwachting, als er een gelda on- der zit, waarin bij gelukkig spelen direct kwartjes of gulden terecht komen. In dat geval wordt de vergunning niet ge- geven. In de vergunningsvoor- waarden staat ook, dat het ap- paraat weer weggehaald moet worden, als er al te veel geld in verdwijnt. Politie, exploitanten en caféhouders weten, dat het allemaal grotendeels flauwekul is. Geen kastelein kan zich ver- oorloven niet uit te betalen, ook al kan hij weten, zich daarbij aan niet minder dan een mis- drijf schuldig te maken. In arti- kel één van de wet op de kans- spelen wordt dat misdrijf (het bedrijfsmatig tot gokken gele-

WIJZIGING WET OP DE KANSSPELEN VOLGENDE MAAND VAN KRACHT

VAN CAFÉ NAAR CASINO

door BAS ROODNAT

genheid geven) omschreven. In artikel 254 bis van het wetboek van strafrecht wordt op dat misdrijf maximaal twee jaar gevangenisstraf of een boete van maximaal f 50.000 gesteld. Ja, zelfs de deelnemers aan het spel kunnen (artikel 457) ge- straft worden met maximaal zeshonderd gulden boete en bij recidive binnen twee jaaretot een maand hechtenis.

Straffen

Strikt genomen hangt de dreiging van deze straffen vrijwel altijd boven de hoofden van met name de meeste kasteleins, die immers geen gelegenheid tot welke kansspelen om geld dan ook mogen geven. Omdat een ander niet of nauwelijks tot de betrokkenen doordringt, laat staan hun rechtsgevoel aanspreken, liggen hier kansen voor vervelende willekeur bij contro- le en vervolging. Af en toe grijpt de politie in. Vrijwel altijd na een tip, dat er ergens bijvoorbeeld heel veel geld in een gokautomaat ver- dwijnt en dat de baas daar uit- betaalt. Zo'n tip is nooit afkom- stig van iemand, die zich wer- kelijk als een goed burger wil gedragen, maar bijna altijd van iemand, die een kunstje wil flikken" zoals dat in het uit- gaansjargon heet. De tip kan afkomstig zijn van een caféhou- der, die een concurrent een hak

wil zetten. Of van een speler, die ruzie over een afrekening heeft gehad. Of van de vrouw van een stamklant, die eigenlijk haar man wegens haars inziens te veel cafébezoek wil afstraf- fen. De kleine horeca van buurt- en stamkroegen neemt het risico van toevalstreffers in het vervolgingsbeleid. Het gaat namelijk om niet geringe direc- te en indirecte bedragen. De in- directe winst zit in klantenbin- ding en bevordering door spe- lers van de omzet. Hoe groot de directe winst van de speelkas- ten is, is bij benadering niet te zeggen. Maar dat het inderdaad om volwassen bedragen gaat, kan blijken uit het verhaal van een kastelein, dat door de poli- tie als "niet onwaarschijnlijk" wordt gezien.

Die kastelein dan werd bena- derd door een exploitant van gokmachines. Deze bood hem 15.000 gulden aan (cash in het handje en buiten de belastingen om), als de kastelein bereid was de in zijn zaak staande machine te vervangen door een apparaat van genoemde exploi- tant. Na drie jaar, waarin de gewone fifty-fifty-basis voor de exploitatie van het ding ge- handhaafd zou blijven, zou de kastelein van zijn verplichting alleen die ene machine in zijn zaak te hebben, af zijn. Uit dit aanbod kan berekend worden,

dat een beetje behoorlijk ge- plaatste machine een jaarlijkse winst van veel meer dan tien- duizend gulden oplevert.

Om in dit verhaal nog even in het café te blijven: voor de vas- te, vertrouwde klant is het niet al te moeilijk achter het adres van een speelhuis, van een ille- gaal draaiende roulette dus te komen. De laatste jaren zijn de krantebekruiden, dat de politie weer een "speelhol had opge- vonden". Het vervolgingsbeleid is milder geworden in het licht van de september aanstaande van kracht wordende wijziging van de wet op de kansspelen, die nu nog het binnen onze grenzen exploiteren van ca- sino's verbiedt. De wijziging houdt een vervuiming in: Na september mogen er onder nog in details te formuleren voor- waarden op nader overen te komen plaatsen enkele casino's komen, die - zij het indirect -

als staatsondernemingen kun- nen worden gekenschetst. De politie gaat er blijkbaar van uit, dat spelers, die na septem- ber ergens legaal kunnen gaan gokken, nu niet al te hard kun- nen worden aangepakt, als ze het vast clandestien doen. Op het ogenblik wordt pas ingegre- pen als de politie tegen een speelhuis oploopt. En als het, zo is het althans in Amsterdam, een nieuw adres betreft, wordt de exploitant eerst gewaar- schuwd. Optreden volgt na het in de wind slaan van die waer- schuwing.

Helemaal logisch is die versoe- peling niet. Ook na september immers blijven particuliere speeladressen, als bedrijf uitge- oefend, verboden. Misschien, dat de justitie toch onder de indruk is gekomen van een aantal ar- gumenten, die vorig jaar bij de behandeling in Tweede- en Eerste Kamer van de wijziging van de kansspelwet naar voren werden gebracht. Argumenten overigens, die al jaren door vooral uit de toeristische sector afkomstige "pressure-groups" werden gehanteerd. Hoofdar- gument was en is, dat er ook in ons land nu eenmaal bij heel veel mensen een speelbehoefte bestaat en dat men die behoefte vlakbij in België en Duitsland kan bevredigen. Voor een paar tientjes kan men in de randstad in een bus stappen, om dan in bijvoorbeeld Knokke een "ge- heel verzorgd" weekeinde te ge- nieten. Dat kan zo goedkoop, omdat er op wordt gerekend, dat de deelnemers het bedrag aanvullen via een paar gokjes in het casino.

Volgens een voorzichtige schat- ting van de deskundigen vloeit er zodoende per jaar twintig miljoen gulden de grenzen over. Diezelfde deskundigen schatten even voorzichtig, dat er in ons land, vooral in de randstad, on- geveer tweehonderd illegale roulettes draaien. Oprollen op de ene plaats betekent opduiken op de andere. En dan is er de correctie in het "imago" van de speler. Tot voor betrekkelijk kort werd hij op zijn gunstigst gezien als een zwakkeling, hoe- peloos verslaafd aan het duiv- elsrad, waaraan hij zijn eigen inkomen en/of dat van zijn werkgever offerde, terwijl op de achtergrond misdadige profi- teurs grijnsachten. Uit een ver- leden jaar in Belgische en Duit- se casino's gehouden onderzoek komt een ander beeld naar vo- ren: het gemiddelde verlies blijkt per speler per keer f 35,- à f 40,- te zijn. Een bedrag dus, dat voor een avondje uit niet overdreven hoog is. Het gegeven is afkomstig van de heer G. L. W. Slieden, directeur van de VVV-Breda en vice-voorzitter van de Nationale Stichting tot Exploitatie van Casino's, waar- van KLM-directeur drs. J. A. Ritmeester van der Kamp voor- zitter is.

Voorvechter

Voor de heer Slieden is al sinds jaar en dag een voorvech- ter van het legale casino. Samen met acht VVV-collega's, die beter dan wie ook de gevol- gen zagen van het feit, dat Ne- derland een gokloos eiland in Europa was, kwam hij lang ge- leden tot de Stichting ter Be- vordering van Casino's in Ne- derland, die later fuseerde met de vereniging Gelegaliseerde Kansspelen, aangevoerd door mr. H. J. Kruls. Het betoog van de nieuwe stichting werd uite- nindelijk overgenomen door de Tweede-Kamerleden Geurtsen (VVD) en Van Schaik (KVP), die tot een initiatief-voorstel kwamen om de uit 1964 date- rende wet op de kansspelen te vervuimen. In de Tweede- en Eerste-Kamer volgden in re- spectievelijk april, augustus en september van het vorig jaar interessante debatten, waarin alle in vooral orthodox-christe- lijke alsook dito -socialistische bezwaren - nog eens als argumenten werden vermeld: betogen tegen het "arbeidsloos" inkomen uit gokken, het in het oog tus- sen van het spanningsveld tus- sen de verantwoordelijkheid van de overheid en de persoon- lijke vrijheid, het gevaar om de "zwakken in onze samenleving op de proef te stellen". Van Schaik en Geurtsen bleven zon- der al te veel moeite overeind met hun mening, dat er on- dankt orthodox betuttel in ons land toch al werd gekokt en dat de wetsverruiming alleen maar was bedoeld om aan die be- staande speluut tegemoet te komen, hetgeen iets anders is dan de goklust stimuleren. Op 4 september 1973 nam de Eerste- Kamer de wijzigingen met 44 tegen negentien stemmen aan, zij het, dat via een PvdA-amen- dement werd bepaald, dat de winsten niet aan het toerisme ten goede zullen komen, maar direct in de schatkist vloeien.

Per september dus wordt de ge- wijzigde wet van kracht. Be- paald is, dat een half jaar da- na alle bijkomende problemen moeten zijn opgelost, zodat het eerste casino in ons land op zijn vroegst najaar 1975 kan gaan draaien. Er komt een Raad voor de Casinospelen, die de minister moet adviseren. Volgens de wet moet die raad twaalf vertegen- woordigers tellen van de minist- eries van justitie, economische zaken en financiën en zes des- kundigen op verschillende ge- bieden zoals de public relations, overheidszaken en de horeca. Er komt in ons land één concessio- naris. Zo goed als zeker zal dat de bovengenoemde Nationale Stichting tot Exploitatie van Casino's zijn. Officieus is nu al een Haags econoom bezig met het bekijken van de toekomstige vestigingsplaatsen van casin- o's. Men wil met één à twee speelcentra beginnen, om op de duur tot een aantal van vijf à zeven uit te groeien. Bij de re- gering liggen al ruim vijftig aanvragen van gemeentebesturen. Daaronder één van Amsterdam, die als mogelijk- heid het voormalige zakencom- plex Bellevue bij het Leidse- plein heeft genoemd.

In de oorspronkelijke filosofie van de Stichting komt de hoofdstad er voorlopig niet aan te pas. Men denkt in de eerste plaats aan de kust (Schevenin- gen of Zandvoort) en verder aan de omgeving van Breda, Arnhem en Valkenburg. Dus vooral dichtbij de Belgische en Duitse concurrentie, eigenlijk op de routes naar die concurrentie toe. Bij al deze en dergelijke voorbereidingen is het logisch, dat men gebruik maakt van de ervaringen in het buitenland. Welnu: in landen als België, Duitsland en Frankrijk zijn de casino's vrijwel nooit in een grote stad gevestigd. Dit om de toegang niet al te gemakkelijk te maken, de speler moet zo graag willen, dat hij er een reisje voor over heeft. Het toe- latingsbeleid is trouwens ook een zaak, die nog helemaal ge- regeld moet worden. Vrijwel vast staat, dat elke bezoeker zich moet legitimeren en wordt geregistreerd. Enerzijds dus het streven om het casino te ont- doen van het imago, dat er ver- dachte dingen gebeuren, ander- zijds toch een zekere beducht- heid, die ook in het buitenland bestaat en daar bijvoorbeeld tot de regel kan leiden, dat inwo- ners van de gemeente, waar het casino gevestigd is, er niet bin- nen mogen.

In Duitsland verder hier en daar het voorschif, dat "Ange- stellen" beneden een bepaalde salarisingrens geen toegang heb- ben. Of, als ze het gebouw al mogen betreden, alleen maar mogen spelen in een "kleine speelzaal" met kleine inzetten. Het lijkt ondenkbaar, dat der- gelijke vormen van discrimine- rende betutteling, misschien mogelijk in particuliere casino's, in een Nederlands staatspeel- huis ingevoerd worden.

Bemannig

En dan het niet geringe proble- em van de bemanning. Een beetje casino moet al op zijn minst enkele tientallen croupi- ers in dienst hebben: spellei- ders, die, elkaar voortdurend afwisselend, ongeveer een half uur aan een stuk werken. Lan- ger is bij de enorme concentra- tie, die dit werk vergt, niet ver- antwoord. Verder tafel- en zaalchefs. Het casino in het Duitse Bad Neuenahr bijvoor- beeld heeft tweehonderd croupi- ers in dienst. De Stichting wil komen tot geheel Nederlands bemande speelcentra, men wil starten met een casino, dat al voor 75 procent door Nederlan- ders wordt gedreven. Men is vanzelfsprekend voor de oplei- ding geheel afhankelijk van buitenlandse hulp. Een moei- lijkheid schijnt te zijn, dat het buitenland die hulp best wil ge- ven, maar niet op voorwaarde zich na een bepaalde periode weer te moeten terugtrekken. Samenwerking met het buiten- land is ook op ander gebied noodzakelijk. Zo is er een Euro- pese zwarte lijst met de namen van mensen, die niet of onder bepaalde voorwaarden worden toegelaten. In Oostenrijk wordt bijvoorbeeld de regel toegepast, dat mensen, die de neiging heb- ben te lang door te gaan en dan erg veel verliezen, maar één maal per maand binnen mogen. vervoig op pag. Z 2